

Z a t w e e f c h u A w i s e s.

Nr. 2. Zettortdeena IITâ Januar 1840.

No ka tas eeraddums zehlees, pa
Mahr ineem sohsu zeppefchus
ehst.

Laffitaji arri gan sinn, ka tabds eeraddums
pee laudim, ihpaschi pee fungem, pa Mahr-
tineem sohsu zeppefchus ehst. Bet kalabb
tab tâ barra, jeb no ka tas eeraddums zehlees,
to gan retti kabds waiza. Un tomehr irr labba
leeta, to sinnaht. Mahziteem wihreem dascha-
das dohmas pahr to un winni sawas dohmas
rakstôs eeliffusch; kad tik ar winneem pahr to
eerunnajahs, tad winni stahsta leelu garru reisu.
Gaddijahs mannim pagahjuschu Mahrtinu wak-
farâ ar kahdu mahzitu gudrineeku kohpâ feh-
deht pee sohsu zeppefcha. Bija brangs runna-
tais un ihsti tahds wihrs, kas dauds grahma-
tas lassijis un ar dauds jo mahziteem wihreem
kohpâ runnais. Prohti lassitais, ka tē gan
bij mums jauks loika-kaweklis ar winnu. Us
ween reif kritte walloda us teem sohsu zeppe-
fcheem, kas mums preefchâ bija un tē biju
pirmais, kas winnam praffiju: „Sakkait mih-
lais kungs, no ka tad gan tas eeraddums zeh-
lees pa Mahrtimeem sohsu zeppefchus ehst?“
Us to winsch nehmas tâ atbildeht: „Deews
ween to warr ihsti sinnaht, no ka schis eerad-
dums zehlees. Sazihht jums gan to gribbu
fazzihht, kas pahr to stahw rakstihhts, bet gal-
woht jaw ne galwofchu, ka irr taifniba, prohti,
ka no tam schis eeraddums zehlees.“

Wezzôs laikôs, kad wehl ne pilni 400 simts
gaddi bij pahrgahjusch; pehz muhsu mihla Pe-
stiraja peedsimschanas, tad Sprantschu semmē
effoht dsibwojis lohri slawejams mahzitajs, kam
bijis wahrds Mahrtimefch. Tas bijis ihsti
teizams dwehfelu gans un tadeht laudis winnu
tik lohri mihlojusch; ka gribbejusch; eezelt par

biskapu. Bet winsch, lohri pasemmigs buhdams,
leedsees to ammatu usneimt, fazzidams, ka winsch
us to ne effoht zeenigs nei wehrts. Tomehr laudis
no tam ne atstahjuschees, winnu par biskapu
eezelt un winsch dabjujis sinnaht, ka tee pat-
labban jaw nahfoht, winnu tanni ammatâ
eezelt, effoht no namma isbehdsis ahra un sehtâ
kahdâ faktinâ paslehpées, zerredams, ka tē jaw
gan newrens patš winnu ne atraddischoht.
Bet kas dohs! Deews patš jaw winnam scho
ammatu bij spreedis. Gan newrens winnu
tur ne buhtu atraddis, ja sohsu pulzinsch ne
buhtu tanni brihdi pa sehtu wasajees. Tajs
pamannijuschas fur winsch eelihdis, tehwinsch
papreefchu un tâ zittas wiffas pakkal schnah-
damas un fleegdamas us to meetu nofrehju-
fchas un tur pilnâ faklâ brehfuschas, kamehr
tee laudis, kas jaw ilgu laiku pa nammu walti
meklejusch; to nomannijusch; un turpu dohda-
mees, to atraddusch; un lohri lihgsmodamees
winnu par biskapu eezehlfusch;. No sch; laika
un schim notiffkumam par peeminnu, laudis pa
winna draudsi ikkatrâ gaddâ pa winna wahrda
deenu sohsu zeppefchus ehdufusch; un no winneem
arri zitti laudis to paschu eeraddumu effoht us-
nehmuschi zittas semmēs.

Utikal zittâ grahmata stahsta tâ: Schis slawe-
jams biskaps effoht brihnum jauki stahstijis Dee-
wa wahrduš, prohti tâ, ka katram zilwekam
leels preefs bijis us winnu klaufitees. Kahdu
reis winsch tihri us klaija lauka sawu spreddiki
fluddinajis un warren leela draudse effoht sanah-
kusi winna jaukas mahzibas klaufitees, bet —
ne kâ ne dabjujusch; dsirdeht; jo leeli sohsu
barri turpat ganniti un tik ko biskaps eefahzis
sawu runnu, arri schahs sawu rikli tai-
fijusch; wallâ, tâ, ka laudis nefo ne warre-
jusch; dsirdeht un biskapam bijis jaeet us mah-

jahm. Klausitajeem palizzis lohti schehl pahr to un tee dusinodamees zitti wehl tai pascha deenâ fawas sohsis nokahwuschî un bissapam par gohdu meelastu fataissjuschî. Un no ta laika winni ikkatrâ gaddâ fawa bissapa wahrda deenâ sohsis kahwuschî un zeppetî zeppuschî. Tâ tab no winneem effoht tas eeraddums isgahjis pa wissahm zittahm semmehm.

Wehl zittâ wezzâ grahmatâ atkal tâ stahsta: Kad schis bissaps mirris, tab gan augsti un semmi, baggati un nabbagi pehz winna raubajuschî un gauschi schehlojuschees, jo wisseem winsch bijis lohti mihsch un zeenichts. Wiss-wairak winna ammata brahli pehz winna gauduschî, jo scheem winsch bijis par tehwu un par padohma deweju. Effoht no mallu mallahm kahdi diwi tuhkstoschi mahzitaji us winna behrehm sanahkuschî, wehl pehdigâ reiss winnam gohdu doht. Neweens to ne bij dohmanis, ka tik dauds sanahktu un tadehl arri ne bijis gahdahts par tik dauds barribas. Rabbi wehl, ka bijis ruddens laiks un sohsis trelni barrotas; ar tahm paschahm tad weefus meelojuschî. Tahs behres bijuschas Iitâ November mehnescha deenâ 410tâ gaddâ. Wehl scho baltu deenu laudis arri tanni deenâ ehd sohfu zeppeschus.

Tas bija tas. Bet tomehr atkal zittâs jannakâs grahmatâs stahsta, ka schis eeraddums, Martina deenâ sohfu zeppeschus ehst, effoht zehlees tam wihram par peeminnu, kas simis gabbus preeksch Luttera fawas skaidras Deewa wahrda mahzibas dehl tizzis fadedsinahts no kattoteem. Bet kas tad schis tahds wihrs bijis un kâ tas stahsts ihsteni irr, to arri juns ihsumâ isteischu, kâ pats esmu lassijis grahmatâ.

Simis gabbus preeksch Luttera laikeem dsihwoja Pragma pilsehtâ Beemeru semmê kahds mahzitajs, wahrda Jahnis Guss (Johann Hus). To laif pa wissahm tahm semmehm kattolu tizziba waldijuse un gan warr faprast ka schis mahzitajs arri bijis kattolis. Bet winsch Deewa swechtus wahrduis tiffuschî lassidams, usgahjis, ka ta kattolu tizziba effoht pahreeku fajaukta un pilna ar leekahm, no zilwekeem

isdohmatahm mahzibahm. Tadehl winsch, no Deewa Garra stiprinahts, zehlees pretti tahdahm mahzibahm un zihnijees to swezzi, ko kattolu preesteri likkuschî appaksch pubra, dabuhst atkal ahra un likt tam pubram wirsû, ka ta spihdetu wisseem laudim un ka tee wissi atsihtu, kas effoht patecsiba un kas melli. Winna mahziba ahtri isplehtufehs pa pasauli un dauds laudis us to luhkojuschî. Bet us reis isgahjuse sinna no kattolu prahwesta un Wahzu keisera (taggad Gestreikeru keisers fauzams) Eigmunda, lai wissi augsti lungi un basnizu waldineeki sapulzejotees kohpâ Rosnizes (Konstanz) pilsehtâ Schweizeru semmê, wissas basnizas = un tizzibas = leetas isteefahnt un ischirt pehz taifnibas. Urri muhsu Guffam bijis jacet turp us keisera pawehleschanu un prahwestis sohljis, ka winnam nekahdu launumu ne buhschoht barriht. Bet woi tab wahrdu turrejis? Kas dohs! Tik ko Guss tur aishahjis, tâ tuhlin eemests zeetumâ. Tur nu wesselu pussgabbu winnu turrejuschî eekschâ un gan mahzitaji gan laizigi waldineeki winnam mahkuschees wirsû, lai winsch fawas mahzibas nemmoht atpakkal, lai isfakhoht preeksch wissas pasauls, ka tas wiss melli ween effoht, ko winsch libds schim mahzjis; ar wahrdu fakhoht: lai to swezzi, ko is pubra appakschas nehmis un us pubra wirsû lizzis, atkal nemmoht noht un pabahschoht appakschâ. Bet schis deewabihjigs wihrs to ween atbildejis wisseem: lai tam usrahdoht no pascheem Deewa wahrdeem, ko un kad winsch ne pareisi mahzjis, tad ne kawedamees buhschoht sawu mahzibu par melleem nosaukt un atstahnt. — Ne effoht neweens atraddees, kas buhtu spehjis winna mahzibas kahdu wainu parahdihnt un tadehl winsch arween palizzis pee fawa prahta.

Tad nu, wissi kattolu augstakee basnizlungi un waldineeki libds ar paschu keiseru sapulzejuschees tanni 6tâ Juhli 1415tâ gaddâ (schi deena Guffam bijuse 43scha dsintes deena), Gussu isteefahnt. Ta teefaschana bijuse basnizâ, tur wissi augstmanni sagahjuschî eekschâ, bet Gussam likkuschî ais durrim stahweht, lai ne sagah-

noht winnu Deewakalposchanu. Pirmais spred-
ditis, fo leelais bissaps no Gnesen fazzijis,
bijis pahr teem wahrdeem is Matt. 7, 15 — 23.
„pahr wiltigeem praweesehem“ un ohtrais, fo
bissaps no Lodi teizis, kad Guss bijis eewests
basniza eefschâ, bijis pahr teem wahrdeem is
Reem. 6, 6. „fa ta grehziga meesa isuhd.“ —
To beidsis, tas us keiseru fazzijis: „Neuswar-
rejans keisers! Zuhfu gohdibai peekriht wiffus
wiltigus mahzitajus isnihzinacht un ihpaschi scho
apzetinatu wiltneeku, kas sawu blehdigu mah-
zibu fâ kahdu mehra-sehrgu irr islaidis dauds
weetâs. Zums klahjâs isdarriht tahdu fla-
wejamu darbu un ar to juhs sewim fataisfeet
tahdu flawu, kas ne kad ne subdihs pee wisseem
juhsu pehznahkameem.“ — Pa to starpu, ka-
mehr schis keiseru tã rihdijis, Guss rohtas pa-
zehlis sawu miblu debbes-tehwi peeluhdis ne-
ween pahr sewi, bet arri pahr saweem apsub-
djetajem. Tad weens kungs lassijis preefschâ
tahs subdsibas, kas nahkuschas pahr Gussu.
Guss luhdsees, lai jel tam kaujoht drufzin ais-
bildinatees, jo tur effoht dauds nepateefas sub-
dsibas, bet naw lahwaschi un pawehlejuschi,
lai mutti turroht zeeti. Winsch tad zittu neko
ne warrejis darriht, fã kluffam Deewu peeluhgt
un sawa mibla Pestitaja rohtas nodohtees. —
Tad atkal kahds bissaps lassijis to spreedumu,
fo wiffi basnizfungi spreeduschi pahr Gussu un
tas bijis tahds: Guss effoht wiltneeks, kas sa-
wu wiltigu mahzibu un sawas neatgreesigas firds
deht wisseem ihstemi tizzigeem pa warru reebigs un
fattolu tizzibai prettineeks. Tadeht tam wajja-
goht ar faunu atneint to fwehtu aminatu un
winnu paschu tã nosohdiht, fã wiltigu mahzi-
taju. Un wiffi winna raksti, kahdi ween un
kur til atrohdam, effoht sadedsinami.

Guss scho spreedumu meerigi noklausijees,
atkal affarinas birrimajis, Deewu peeluhgdams
pahr saweem prettineekeem, kurri, kaut gan lee-
lijuschees Deewa weetneeki buht, winnu us-
luhfojuschi bes schelodamas, lihdszeetigas brahta
firds.

Bet arri nu us weetas taisijuschees to spree-
dumu isdarriht un pirmaf winnam to mah-

zitaja aminatu us sawadu ehrnigu wihfi atneint.
Uswilluschi tam us melneem swahrkeem baltus
swahrkus fã mihlam Pestitajam, kad to no Cero-
dus us Pilatu subtika un tad bikkari eedewuschi
rohta. Kad nu winsch tã bijis aptaishts fã
fattolu preesteris, tad wehl weenreis winnu gan
ar mihligeem gan arri ar bahrgeem wahrdeem
skubbinajuschi, lai atsakkoht sawai mahzibai un tã
glahboht sawu dsihwibu. Bet Guss skaidri atkal
atbildejis fa to jaw ne warroht wifs darriht, kad
neweens no Deewa fwehteem raksteem ne usrah-
doht, kas eefsch winna mahzibam ne effoht pareisi.
Un kad winsch nu ne pahrlleezinachts buhschoht to
darriht, fã tad Deewam atbildechoht par
tahm dwehseleh, kas no winna mahzibam
to skaidru Jesus ewangeliumu usnehmuschi sa-
wahn kahjam par spihdekl u. t. j. pr.

Bet fo lihdsjeja schahda atbilde pee tahdeem
apstulboteem fohgeem? Ne neeka. Tee jo nik-
naki ween wehl palikkuschi un fahkuschi nu tam
atneint to mahzitaja aminatu. Diwi bissapi
winnam isnehmuschi bikkari no rohtam fazzijis-
dami: „Molahdehts Zuhdas, kas tu effi at-
stahjis sawu zettu un ar Zuhdeem sabcedrojees.
Redsi, nu tewim atneinnam to bikkari tahs
jaunas estahdischanas eefsch Jesus affinim, kas
wiffai pasfaulet par pestifchanu uppuretas, jo
tu ne effi ta zeenigs.“ Guss us to drohschi
atbildejis: „Deewus un Jesus Kristus mans Pe-
stitais irr marna zerriba un es tizzu, fa ne-
weens man muhscham atneems to schelastibas
bikkari, fo wehl schodeen pee winna dserfchu
debbes-walstiba.“ — Tã tad nu arridsan tee
zitti bissapi katriis pa kahrtam tam kahdu gabbalu
no preestera drehbehm atnehmuschi un katriis
sawu dattu lahstu tam krahwis wirsã. Urri
mattus ischkehrejuschi tanni weeta, kur elje
usleeta, kad winsch par preesteri swaidihts un
naggus nokassijuschi, kur, fã tee schitte, elje
peelippuse, kad winsch preesteris buhdams, zit-
tus swaidijis.

Kad nu wiffu tã padarrijuschi, Gussu no
mahzitaja kahrtas un kristigas draudses ismettu-
fchi, tad to nodewuschi pasauligai waldischanaf-

Vapreeksch wehl usliffuschi papihra frohni tam us galwas, kas kà bissapa zeppure bijis istaifihis, ar 3 wellu bildehm isrohtahs un kam wirsü usrakstihis: „Pirmais wiltneek.“ Guss scho redsedams fazzijis: „Mans dahrgais Pestitais dands smaggaku frohni neffis, kas bija no ehrkschkeem pihts, kapehz tab es grehzineeks ne warreschu panest scho weeglu zepuriti, ar fo schee manni apstmeij.“ — Bissapi tab us winnu fazzijuschi: „Wehs tawu dwehseli nodohdam wellam elle.“ Guss atbildejis: „Bet es to nodohdu tam Rungam Jesum Kristum.“ Tad atkal tee bissapi fazzijuschi us keiseru: „Wehs scho zitweku, kam pee Deewa draudses wairs nekahds ammatas naw, nodohdam tewim, prohti, tawai warrai un sohhibai.“ — Us scheem wahrdeem keisers zehlees no sawa krehsla augschâ un fazzijis us zittu kahdu augstu leelungu: „Wehs sohbenu welti ne neffam, bet par sohhibu teem, kas launu darra; — tadeht nemneet scho Jahni Guss, un darrait tam kà wiltigam mahzitajam.“ — Leelskungs tublin nolizzis sawas gohda-sihmes un nodewis Gussu pilis-fargam, tà fazzidams: „Nemneet scho Jahni Guss un to kà wiltigu mahzitaju fadedsinajeet ar uguni, kà muhsu augstais Rungs un keisers to pawehlejis. Tas winnu atkal nodewis bendeem un pawehlejis, lai to fadedsinoht ar wissahm drehbehm un leetahm, kas tam flahst. (Turpmak belgums.)

Teefas fluddinafchana.

No Krohna Reschamuischas pagasta teefas tohp wissi tee, kam taisnas prassischanas buhtu pee ta Jaun-Platones fainneeka Kidrauschku Dahwa, pahr kurre mantu konkurse nospreesta, usaizinati, 8 neddelu starpâ pee schihs teefas peeteiktees, jo wehlat neweenu wairs ne klausihis. Krohna Reschamuischas pagasta teefa, 25tâ November 1839. 2
(Z. S.) D. Pelz, preekschschetais.
(Nr. 244.) G. Paulborn, pagasta teefas farihweris.

Wissi tee, kam kabbas taisnas parradu prassischanas buhtu pee tahs atliffuschas mantas ta nomiruscha pee Abrlawas basnizas-kunga muischas peederriga fainneeka Janne Straus no Doffe mahjahm, tohp ukaizinati, 8 neddelu starpâ sचेit peeteiktees, jo wehlat neweenu wairs ne klausihis. Poperwahles-Lubbes pagasta teefa, 23schâ Dezember 1839. 3
††† Janne Grafemann, pagasta wezz.
(Nr. 190.) A. Neumann, pagasta teefas farihweris.

No Krohna Behrmuischas pagasta teefas tohp wissi tee, kam kabbas taisnas parradu prassischanas buhtu pee teem fainneekem, prohti: pee ta Kreiesmuischas fainneeka Kauliau Janna, Behrmuischas fainneeka Plunku Indrika, Zhepelesmuischas fainneeka Dhderu Kahla un pee teem Drukfasmuischas fainneekem masu Bajahru Aufcha un Timmatu Kristapa, pahr kurre mantahm parradu deht konkurse nospreesta, usaizinati, lihds 24tu Webruar f. g. ar sawahm taisnahm prassischannahm pee schihs pagasta teefas peeteiktees, ar to pamahzischam, ka wehlati neweenu wairs ne klausihis. Krohna Behrmuischâ, 3schâ Januar 1840. 3
(Z. S.) ††† Ans Klaweneek, peeschetais.
(Nr. 14.) Müller, pagasta teefas farihweris.

Zittas fluddinafchana.

Potkaises muischas waldischana zaur scho sinnamu darra, ka tur weenas mahjas bes klausibas ar wissahm tahm tur peederrigahm ehlahm un dahrsceem no Zurgeem jeb arri no Jahneem 1840 us arrenti warr dabbuht. Kam patiktu schihs mahjas us arrenti nemt, tee warr klahntas sinnas pee muischas waldischanas dabbuht. 2

Tas us ta leeljelka no Felgawas us Tuffumu pee Krohna Upschupes peederrigs Egles-krohgs tiks no Jahneem 1840 us arrenti isdohte. Klahntas sinnas warr muischâ dabbuht. 2

Pee Krohna Wirzawas Mahdschu krohga 3schâ Januar deenâ sirgs ar wissahm kammanahm nosagts, behrs sirgs, kreisa außs nogreesta, kreisajids fahnds plauksa leeluma naw farri wirsü un apkahrt to blekki baltumini wirsü, 7 eeksch astota gadda weze. Kas Felgawas latw. rihta-mahzitajam par to sinnu dohd, dabbuhs peeklahjigu pateizibas naudu. 3

B r i h w d r i k k e h t.

No juhrmallas gubernementu augstas waldischanas puffed; Waldischanas-rahts A. Weidler.
No. 17.